

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Теоретичні та практичні аспекти
розвитку сучасної
педагогіки та психології»**

21-22 червня 2019 р.

ЧАСТИНА I

**Львів
2019**

Т33 Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 21–22 червня 2019 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. – Ч. 1. – 124 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 37.01+159.9(063)

© Автори статей, 2019
© Львівська педагогічна спільнота, 2019

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Булавенко С. Д. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ	6
Діколь-Кобріна О. А. АДАПТАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ВНЗ ЯК КОМПОНЕНТ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ	10
Лебединська І. В. ОСОБИСТІСНЕ САМОПРОЕКТУВАННЯ У КОНТЕКСТІ ДИСКУРСУ РОЗВИТКУ	13
Лукавенко Р. О. СІМЕЙНЕ СТАНОВИЩЕ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ.....	17
Ляховець Л. О. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ І КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ З РІВНЕМ ПРОКРАСТИНАЦІЇ У СТУДЕНТІВ.....	21
Омельченко М. С. ГОТОВНІСТЬ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В АДАПТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД.....	25
Стеценко І. І., Кубриченко Т. В. ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОТНІХ ЧОЛОВІКІВ ЗРІЛОГО ВІКУ	28
Столярчук О. А., Коханова О. П., Клепікова О. В. ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	32
Удод М. О. ВІДМІННОСТІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ З РІЗНИМИ РІВНЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	35
НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ В ОСВІТІ (ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ІН.)	
Бовтрук Н. С. ВПЛИВ КІБЕРПРОСТОРУ НА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ.....	40

Столярчук О. А.
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Коханова О. П.
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Клепікова О. В.
аспірант кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Професійна підготовка майбутніх психологів характеризується вагомою значущістю у їхньому загальному професіогенезі. На цьому етапі відбувається закладання та розвиток базових компонентів і характеристик професіоналізму студентів-психологів, зокрема фахової спрямованості, компетентності, самосвідомості, інтенсивно формується психологічна готовність до фахової діяльності та первинна професійна ідентичність.

Оскільки на етапі фахової підготовки переплітаються два провідні вектори становлення студентів-психологів – особистісний і професійний, то важливим індикатором успішності цього процесу є їхнє психологічне благополуччя. Цей феномен відображає вплив ряду зовнішніх і внутрішніх чинників, провідним серед яких є задіяність особистісно-професійного потенціалу студентів, що здобувають психологічну освіту. Хоча у вітчизняній науці більш усталеними є поняття особистісного [1; 2] та професійно-особистісного потенціалу [3], ми наполягаємо на правомірності використання терміну «особистісно-професійний потенціал», який тлумачимо як сукупність наявних можливостей і ресурсів особистості для опанування професії, успішного самовизначення та самореалізації в ній. Зважаючи на багатогранність проявів особистості, її потенціал, що використовується під час професійного навчання, має інтегральний і синергійний характер. До особистісно-професійного потенціалу студента ми відносимо: життєві цілі та настанови, інтелектуальні ресурси, здатність до творчості, комунікативні здібності, художньо-естетичні потреби, духовність і моральні цінності, життєстійкість і поведінкову гнучкість, прагнення до саморозвитку та самореалізації, вольові якості, емоційну збалансованість і багатство почуттів, розвинену самосвідомість [4, с. 59]. Саме особистісно-професійний потенціал постає

підґрунтям для виявлення й активізації ресурсів майбутніх психологів у річичі досягнення та збереження їхнього психологічного благополуччя.

Поняття психологічного благополуччя у сучасній науковій теорії та практиці є досить вживаним щодо характеристики якості життя особистості. Підкреслюючи комплексний характер психологічного благополуччя, Керол Ріфф виокремила виділила його шість складових компонентів: самоприйняття, позитивні відносини з оточуючими, особистісна автономія, управління навколишнім середовищем, життєва мета та особистісне зростання [5]. Беручи за основу структурний підхід дослідниці, можна охарактеризувати роль особистісно-професійного потенціалу майбутніх психологів для розвитку структурних компонентів їхнього психологічного благополуччя.

Першим у переліку компонентів психологічного благополуччя постає *самоприйняття*, яке відображає позитивну самооцінку себе та свого життя у цілому, усвідомлення та прийняття не тільки своїх позитивних якостей, а й своїх недоліків. Протилежністю самоприйняття є почуття незадоволеності собою, що характеризується неприйняттям певних якостей своєї особистості, незадоволеності своїм минулим. Для майбутніх психологів самоприйняття є підґрунтям для формування професійної самосвідомості та спроможності до надання кваліфікованої допомоги клієнтам знярядям власної особистості. Потенціалом для цього фігурує позитивна Я-концепція, зокрема диференційований Я-образ, адекватно висока самооцінка. Водночас зазначимо, що саме ці аспекти особистості майбутніх психологів є їх проблемною зоною, прагнення до гармонізації якої детермінує вибір майбутньої професії. Відповідно, формування самоприйняття постає викликом для особистісно-професійного становлення більшості студентів-психологів, сприяючи активізації їхнього потенціалу.

Позитивні відносини з оточуючими виражаються через уміння співне-реживати та здатність бути відкритим для спілкування, наявність навичок встановлення та підтримування контактів з іншими людьми, а також бажання бути гнучким у взаємодії з оточуючими, вміння знаходити компроміс. Перелічені характеристики є базовими кваліфікаційними якостями психолога, які суттєво визначають його професійну успішність у взаємодії з клієнтами. На етапі фахової підготовки здатність встановлювати та підтримувати позитивні відносини з оточуючими майбутніми психологами потребує активізації таких аспектів їхнього особистісного потенціалу, як соціальний інтелект, комунікативний досвід, ряд рис характеру (комунікабельність, емпатійність, толерантність, асертивність, гнучкість тощо).

Юнацький вік та початок ранньої дорослості, на яких перебувають більшість студентів, є сензитивними до розвитку *автономії*, тобто здатності особистості бути незалежною, спроможності протиставляти свою думку

позиції більшості, нестандартного мислення та поведінки, оцінки себе на підставі власних уподобань. Ця риса є особливо важливою у фокусі становлення професійної ідентичності майбутніх психологів. Однак формування автономії потребує від них конструктивної дії особистісно-професійного потенціалу для успішного вирішення суперечності між конформізмом і прагненням до індивідуальності.

Інтегрований характер має наступна складова психологічного благополуччя особистості – *управління навколишнім середовищем*. Воно виражається у наявності якостей, які зумовлюють успішне опанування різних видів діяльності, здатності досягати бажаного, долати труднощі на шляху реалізації власних цілей. У річищі фахового становлення студенти-психологи розвивають здатність до управління навколишнім середовищем завдяки синергії ряду проявів власного особистісно-професійного потенціалу, як-то цілепокладання, інтелекту, волі, самооцінки. Провідним вектором формування цієї здатності є саме навчально-професійна діяльність, а випробувальними зонами – кризи фахового навчання. Під час кризи загострюється усвідомлення майбутнім психологом дефіциту управління навколишнім середовищем, що супроводжується почуттям власного безсилля, некомпетентності, неспроможності щось змінити або поліпшити для досягнення бажаного.

Фундаментальною складовою психологічного благополуччя особистості можна вважати *життєву мету*, тобто наявність життєвих цілей, що породжує почуття усвідомленості існування, цінності та наступності минулого, сьогодення та майбутнього. Ці глобальні екзистенційні виклики притаманні представникам юнацького віку у їхніх пошуках сенсу власного життя. Для майбутніх психологів сформульовані життєві цілі, хай навіть перехідні та ще не кристалізовані, пов'язуються з світоглядом, цінностями та настановами, що виражають екзистенційної кризи та супроводжується переживанням тривоги, туги, безнадії, загрожуючи становленню професійної ідентичності студентів-психологів.

Особливо значущим для майбутніх психологів є компонент *особистісного зростання*, яке виражає потребу розвиватися, вчитися, сприймати нове, а також мати визнання власного прогресу. Відсутність особистісного зростання породжує почуття нудьги, стагнації, зневіри в свої здібності до змін, загострення почуття власної некомпетентності на тлі зниження інтересу до життя. На етапі професійної підготовки особистісне зростання є провідним механізмом становлення майбутнього психолога, ключовим фаховим знаряддям якого постають саме особистісні якості. Активізована потреба розвиватися у психолога проектується на взаємодію з клієнтом та викликає прогресивні зміни у обох учасників консультативного процесу. Важливо, щоб

фахова підготовка охоплювала не лише діяльнісний, але, першочергово, особистісний вектор становлення майбутніх психологів, залучаючи та збагачуючи їх особистісно-професійний потенціал.

Отже, фахова підготовка постає платформою процесу становлення психологічного благополуччя майбутніх психологів, оскільки передбачає активізацію провідних векторів їх становлення – особистісного та професійного. Знаряддям для досягнення студентами-психологами психологічного благополуччя є їхній особистісно-професійний потенціал, який містить діапазон ресурсів і якостей, потрібних для успішного життєвого самовизначення.

Список літератури:

1. Личностный потенциал: структура и диагностика: кол. монография / Под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2011. – 675 с.
2. Марков В. Н. Личностные основы социальной устойчивости / В. Н. Марков // Общественные науки и современность. – 2002. – № 1. – С. 136-143.
3. Столярчук О.А. Особистісний потенціал як чинник професійного становлення студентів / О.А. Столярчук, О.П. Коханова // Пріоритети розвитку педагогічних та психологічних наук у ХХІ столітті: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Одеса, 15-16 березня 2019 р.). – Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2019. – Ч. 1. – С. 57-61.
4. Ryff C.D. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being / C.D. Ryff // Journal of Personality and Social Psychology. – 1989. – Vol. 57. – P. 1069-1081.

Улод М. О.
аспірант лабораторії вікової психофізіології
Інститут психології імені Г. С. Костюка
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ВІДМІННОСТІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ ПРАЦІВНИКІВ СЛУЖБИ ЕКСТРЕНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ З РІЗНИМИ РІВНЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Професійна придатність працівника визначається як сукупність психофізіологічних та психологічних особливостей, необхідних і достатніх для досягнення ним, за наявності особливих знань, вмінь і навичок, припустимої результативності професійної діяльності.